

اندیشه خند

طراز نوشته های مطبوعاتی

علی زمانی
(علیزمان محمدزاده)

۱۳۹۱

سرشناسه:	محمدزاده، علیزمان (علی زمانی) ۱۳۳۹.
عنوان و نام پدیدآورنده:	اندیشمند: طنز نوشته‌های مطبوعاتی.
مشخصات نشر:	تهران، سرای روزنامه‌نگاران ایران ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری:	۱۱۰ ص.
وضعیت فهرست‌نویسی:	شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۴۹۹-۶-۸ ریال ۱۰۰۰۰
موضوع:	قیما
موضوع:	طنز مطبوعاتی - قرن ۱۴
موضوع:	طنز پارسی - قرن ۱۴
موضوع:	طنز سیاسی - اجتماعی
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۱ ۸ الف ۸۳۱۶۶ ح / PIR ۸۲۰۳
رده‌بندی دی‌بی:	انتشارات سرای روزنامه‌نگاران ایران
شماره کتاب‌شناس ملی:	۸۶۱ / ۶۲ ۳۰۳۴۵۲

اندیشمند

طنز نوشته‌های مطبوعاتی

ناشر: انتشارات سرای روزنامه‌نگاران ایران

نویسنده: علیزمان محمدزاده (علی زمانی)

صفحه آرا: الناز قنبری

طرح روی جلد: مسعود نوروزی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۱

شمارگان: ۳۰۰۰

تلفن: ۸۸۷۱۰۰۲۷

آدرس: تهران - خیابان ولیعصر (عج) - خیابان شهید اکبری

نیش کوچه ۲۱/۱ - شماره ۲۴

۹	مقدمه
۱۱	فصل نثر
۱۳	ما از هیچ چیزی استفاده ای نمی کنیم
۱۵	چه می کند این جنگبال
۱۶	زنگ ها برای چه به صدا در می آیند؟
۱۷	حق انسان، حق مورچه
۱۹	پهلوان ها و هزار و یک فن!
۲۱	فَرِیْدون و قَلِیدون؟
۲۳	شمپانزه ماتئو در روستا
۲۵	سیرابی الیزابت، پیرونی ایران
۲۷	مردمان را گوش ها و چشم هاست
۲۹	نرخ برخی ها!
۳۱	وزن طلا
۳۳	وام السهل الوصول الازدواجیه والتولیدیه
۳۵	یتیمی علم اقتصاد
۳۷	استنطاق از عامل تکثیر موش های تهران
۳۸	جرم شعر گفتن، خر قربان بیگ را در ملا عام
۴۰	نظارت
۴۰	قهر شاعرانه
۴۰	دست و پا
۴۱	نمایندگان از حمام می آیند
۴۱	سنگ و سایه
۴۱	المیک بازاری

۴۲	کار فرهنگی.....
۴۲	اتحاد صدا دار.....
۴۲	ساز و کار.....
۴۲	نمایشگاه مسئله دار.....
۴۴	تصمیم کبری.....
۴۴	پژوهشگر موفق.....
۴۴	پسی آدمخوار.....
۴۵	آب کاری.....
۴۵	نگرانی زنانه.....
۴۵	شعر لاله زاری.....
۴۶	باشگاه فرشته.....
۴۶	صادرات و واردات.....
۴۶	بانک و کار بی وقفه.....
۴۷	مشاور.....
۴۷	کنفرانس ببری.....
۴۷	سرفه و نسخه.....
۴۸	اثرات مدرک نامزدها.....
۴۸	مسئله شفاف.....
۴۸	دور باطل.....
۴۹	تغییر مدیریت.....
۴۹	کمال شایعه.....
۴۹	یک مسئله غامض.....
۵۰	تأثیرات جفول بغول بردوا گلی و کاشه کالمین.....
۵۲	به پارلمان بردن ماشه آبادی هم ولایتی را.....
۵۴	آوردن هوای پاک به ریه های غوریان به سبب برداشتن اراضی بلند.....
۵۶	نامه نوشتن غضنفر به مظفر.....
۶۰	صلاح کاندیداها را، مشاوران دانند.....
۶۱	ریز گرد و میز گرد.....
۶۲	مسائل پیچیده.....
۶۳	دو مسئله.....
۶۴	شاعران، مسببان گرانی مرغ اند!.....
۶۵	کل اگر طبیب بودی.....
۶۶	اردشیر خان جامع الاطراف و اقوام و بستگان.....

۶۹	فصل نظم
۷۰	نیمی ز تمام بدنم افساطی است
۷۱	مسئول مربوطه قول داد: جوجه بزودی ارزان می شود
۷۲	بحر طویل اندر حکایت بلبل دولت که به برخی بلاد سفر کرد
۷۳	سیاست را بچسب
۷۴	در دسرهای دموکراسی و کاندیدا شدن عمومی برای ریاست جمهوری!
۷۵	در دسرهای وزارت
۷۷	افزایش توان خرید بازنشستگان، دادن مسکن و خیلی چیزها
۷۸	حمله نظامی آمریکا به عراق و افغانستان و اشغال آن کشورها برای دموکراسی
۷۹	لالایی هیولایی برای شارون
۸۰	شکوه از وعده های تو خالی یک کاندیدای مکرر و مخالف خوانی هایش
۸۱	لشگر کشی و دموکراسی بخشی و دفاع کشکی از بشر در قبال اخذ بهاء
۸۳	طمع با طعم بیت المال
۸۴	رویای مردمی تعامل
۸۵	مقام مسئول مژده داد: احتمالا قیمت ها کاهش پیدا می کند
۸۷	استغاثه حزب باد به درگاه رئیس جناح
۸۹	وقتی که باید فکری به حال دولت و مجلس زورم و گرانی می کردیم
۹۰	در نکوهش گزارش ناصحیح دادن برخی به دشمن
۹۱	توصیف ماهیت شارون از زبان خودش
۹۲	وعده های کشکی
۹۴	یخ تو یخ
۹۵	ناپدید شدن برنج از سفره ضعفا و ابقاء بر خوان اغنیا
۹۶	جهانخواه های که خود را برتر از همه داند
۹۸	پاسخ به ادعای امارات برای جزایر سه گانه ایرانی
۱۰۰	سفر به تفرجگاه دربند و باقی ماجرا
۱۰۲	به بازار رفتن و خرید نکردن شب عید
۱۰۴	تهران بیا، تهران نیا
۱۰۵	بحر طویل، مذاکرات فوتبالی در خانواده
۱۰۷	مناجات ملیح
۱۰۸	کاهش وزن در رمضان
۱۰۸	تذکر و تقبل
۱۰۹	بحر طویل، در حکایت عربده امارات

مقدمه

طنز، مردمی‌ترین بخش ادبیات و اجتماعی‌ترین گونه رسانه‌ای است؛ زیرا پیش از ظهور در عرصه رسمی و مکتوب، از رسانه شفاهی و درک بین‌الذهانی جامعه نشأت می‌گیرد و پس از آن نیز با سرعتی برق‌آسا از رسانه مکتوب به گفت‌وگوهای روزمره مردم راه می‌یابد.

بسیاری از طنزهای ادب سنتی پارسی، و امداد همین طنزهای شفاهی است که نخست از شوخی یکی مایه گرفته، سپس دیگری آن را آراسته، آن‌گاه سومی به صورت نهایی در آورده و بعدتر بزرگانی چون سنایی و سعدی و مولانا با بیان حکمت‌آمیز خود از آن برای طرح دردها و دغدغه‌های بنیادین بشر بهره جسته‌اند.

این حکمای سخنور، راهی را گشودند که «عبید زاکانی» آن را بر ستیغ سخن پی گرفت. پس از «عبید» چراغ طنز تا سالیان دراز خاموش ماند؛ چنان‌که با وجود اندک سلاطین‌هایی در اشعار «جامی» و «قائمی» هرگز همچون گذشته پرتو نیفشاند. سال‌ها بعد، طایفه طنز عام فهم اجتماعی در دوران مشروطه آشکار شد. اغلب طنزهای ماندگار آن دوران همچون «چرند و پرند» دهخدا بر بستر مطبوعات پدید آمدند و از آن پس سنت طنزنویسی مطبوعاتی تا ستون «دو کلمه حرف حساب» گل آقا در روزنامه اطلاعات دهه ۶۰ و طنزهای کنونی مطبوعات کشور امتداد یافت. پیوند عمیق طنز با رسانه شفاهی از یک سو و طبیعت اجتماعی، نقاد و مسأله پرداز آن از سوی دیگر، مهمترین دلیل اتکای طنز به مطبوعات بود. با افزایش شمار روزنامه‌ها، طنز مطبوعاتی، روزآمدتر شد و طنزنویسان فرصت یافتند تا پا به پای پدیده‌های روزانه پیش آیند و در نقد رویدادهای اجتماعی، همانند نیروی واکنش سریع عمل کنند.

سیر تحولات طنز و طنز نویسی سبب شد که امروز، طنز را مردمی‌ترین بخش ادبیات و رسانه به شمار آوریم و از آن به عنوان مرز مشترک ادبیات و زندگی یاد کنیم.

برپایه یک قرارداد نانوشته، تصور غالب از طنز آن است که باید تلخ و گزنده باشد؛ شاید از آن رو که طنز تلخ، بیش از طنز شیرین، هشدار دهنده و بیدارگراست؛ اما در هر صورت نباید از طنز بیش از مأموریت و کارکرد واقعی آن انتظار داشت. طنز، انقلاب فکری و طنز نویسی، مصلح اجتماعی نیست؛ هرچند نگاه انتقادی و اصلاحی دارد و می‌تواند با انعکاس چالشها و تضادها، زمینه‌های تحول فردی و اجتماعی را رقم زند. طنز بیات درد است، نه درمان آن؛ هرچند می‌توان از آن توقع داشت که مانند دریاچه اطمینان، اضطراب و هیاهوی درون جامعه را فرو بنشانند و برای مخاطب، التیام و آرامشی توأم با تأمل و ژرف اندیشی فراهم کند.

کتاب حاضر نمونه‌ای موفق از واقع بینی و تعادل در ایستادن بر مرزهای اصیل طنز و در عین حال، تمییز آن از گونه‌هایی چون خطابه و فکاهه است.

«اندیش‌خند» مجموعه‌ای است از آثار طنز «علی زمان محمدزاده» که پیش از این در مطبوعات گوناگون و با نام مستعار «رمانی» زیر طبع یافته‌اند. این کتاب چنان که از نام آن برمی‌آید، حاصل نکته سنجی‌های توأم با شوخ طبعی و طنز اندیشی نویسنده آن نسبت به پدیده‌های اجتماعی است و طنز محمدزاده از «در» و «نقد» برمی‌خیزد و از این رو در دل مخاطب سوز و بر لب وی لبخند می‌نشانند؛ همچون تزهین کاستی‌ها و کژی‌ها را وضوح می‌بخشد؛ با نگاهی نقادانه، پدیده‌های اجتماعی را می‌کاود و می‌کوشد تا جامعه را با نقد، انس و آشتی دهد. محمدزاده در بیان جدی‌ترین انتقادات، گاهی منصفانه و بیانی کنایی، ظریف و طبع آمیز دارد؛ چنان که امتزاج قلم او با نشاط و سجع و ملاحضه، پذیرش تلخی‌های احتمالی آن را برای مخاطب آسان می‌کند. نشر محمدزاده از آلودگی، مطایبات سطحی و فکاهه آمیز پیراسته است. لطیفه پردازی، اطناب و درازگویی را بر نمی‌تابد و با سود جستن از زبان با طراوت عامه مردم انشایی گرم و زنده و پر خون دارد. شوخ طبعی از سراسر نوشته‌های وی می‌تراود و در خلال هر یک از تعبیر او، نکته‌ای، طنزی و لبخندی نهفته است که باید تأمل کرد و دریافت. از این رو مطالعه «اندیش‌خند» نه فقط سبب مسرت خاطر است، بلکه بر معرفت ما نسبت ویژگی‌های طنز مطبوعاتی معاصر می‌افزاید و شمه‌ای از کیفیت انتقادی مطبوعات هم‌روزگاران را به ما نشان می‌دهد.